

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

РАСПИС

Начелству округа

Дознао сам, да воскари и продавци воштаних свећа, и поред свију досадањих наређења мојих претходника, никако не престају са изградом и продајом нечистих воштаних свећа, у које, при изради, додају: цезерин, лој, стеарин и друге шкодљиве материје. Свеће, које су израђене од таквих материја, или у које су такве материје додане, не само да не одговарају оном вероисповедном циљу, у коме је наша црква и допустила побожном свету, да их може палити при богомољама и о свом крсном имену, већ оне произвођењем великог шкодљивог дима уде и здрављу људи, који присуствују богомољама, а кваре и скупocene утвари црквене.

Неколико пута до сада, моји претходници наређивали су полицијским властима у земљи, да овој злоупотреби воскара и продаваца воштаних свећа на пут стану; али, на жалост, ја сам дошао до уверења, да полицијске власти та наређења не врше, те се злоупотребе још и сада у великој мери дешавају.

С тога, а у одлучној намери, да се од судно стане на пут даљим злоупотребама воскара и продаваца у изради и продаји лажних и фалсификованих воштаних свећа, ја, у вези наређења мога претходника од 12. децембра 1896. год. ПБр. 20976, овим наређујем свима полицијским властима и органима у земљи: да у смислу расписа од 26. маја 1884. ПБр. 3144, и расписа од 9. фебруара 1896. год. ПБр. 2269, обраде строго пажњу на израду и продају воштаних свећа, па, где год приметите, — да свеће нису од чистог воска, да са одговорним воскарком и продавцем поступају најстроже по закону, а на име по тачки 4. §. 382. казненог законика.

Израда и продаја свећа од других материја под видом воштаних свећа са свим се забрањује.

Да би се обезбедило потребно контролисање за израду и продају воштаних свећа од чистог воска, нека начелство одмах, на основу § 326 кривичног закона, изда наредбу свима воскарима у своме подручју, да они на свима оним свећама, које се у њиховим радњама израђују ударају жиг своје фирме, како би се власти олакшало

изналажење оних воскара, који би лажне воштане свеће израђивали и продавали; а који се воскар тој наредби не буде одазвао, нека се са њим поступи строго по истом законском пропису.

Уз контролисање ово, полицијске ће власти вршити на тај начин, што ће редовно свакога месеца, а с времена и на време и ванредно, вршити комисијски преглед свију радња у којима се израђују и продају воштане свеће, па где наиђу на лажне воштане свеће или на свеће воштане у којима су додаване и друге материје, да их одмах одузимају и уништивају спаљивањем, а одговорна лица да узимају на одговор и строго кажњавају по наведеном законском пропису.

Комисије за оваке прегледе састављаће: по један полицијски чиновник, свештеник дотичне парохије и по један кмет дотичне општине.

Први комисијски преглед нека се изврши одмах чим полицијске власти овај распис приме.

Наређујем начелству, да овај распис одмах саопшти свима полицијским властима и чиновницима у своме подручју на извршење, строго контролишући од своје стране, да се исти најтачније у свему врши.

Од оних чиновника, који буду лабави и несавесни, у тачном вршењу наређења која им се буду издала поводом овог расписа, начелство ће одмах узимати изјаснења и слати их мени, са својим извешњем, ради мог даљег поступка.

ПБр. 30849.

17. децембра 1902. год.

у Београду;

Министар
унутрашњих дела,

В. М. Тодоровић С. Р.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Морфиноманија са медицинско-судског гледишта

(Свршетак)

Морфинисте у односу према осталим људима јављају се као анти-социјална и анти-алтруистичка бића, одликујући се животнијском себичношћу и као лењивци без икакве продуктивности. Њихова лењост

има више узрока но у главном могу се навести два, и то су оскудица у пажњи и узетости, парализа воље. Морфиниста обично живи полусањивим душевним животом без икакве енергије. Он није способан да се ода каквом раду, а и ако се занима каквим радом он то чини само зато да би дошао до срестава помоћу којих би могао да набави свакодневну потребну количину морфијума. Ова њихова лењост сама по себи у једном добро организованом друштву није ствар без значаја. У организованом друштву сваки је нерадник творац нерада; човек није кривац само кад чини зла; он је штетан и онда кад не суделује у општој утакмици материјално или интелектуално. Још Солон је упоређивао нерадника са пожаром. Ништа не радити значи колико и рушити што већ постоји, јер нерад изазива застој у нагомилавању корисних ствари. Морфинисте крај своје лењости не само што су непродуктивни него су и штетни својом наклоношћу к прозелитизму.

Са много тачности говори се о морфинистима како су морално неосетљиви. Онако исто као што морфијум убија физичке болове исто тако убија и моралну осетљивост, и може је сасвим да уништи. Код морфиниста онда нема више разлике између добра и зла, између дозвољенога и недозвољенога. Они чине грешке у свима својим дужностима, и хоризонт њихових моралних погледа чини сатисфакција навике. Такав је случај био са једним адвокатом морфинистом који налаћи остаде без морфијума. За време војње преко ноћ изврши крађу са обијањем затвора и дочепа се морфијума. Морални осећаји код овог морфинисте беху толико загашени да он у томе није видео ништа више но само једну „детинарију“, и говорио је о том у шали. Он беше оптужен и да је предат суду, овај би га огласио сигурно као сасвим неурачунљива за икакву одговорност. Да наведемо и овај случај моралне неосетљивости којим се занимало једнаесто одељење париске полиције 1891. године.

М. Б. апотекар је био у интимном пријатељству са доктором М. М. с којим се познавао још из времена школовања. М. М. је био обавезан према апотекару дугом признања за услуге које му је апотекар учинио, и одужио му се на тај начин што му је завео жену. Четири године није знао апотекар да га жена вара. Једног дана затече жену да пакује новац да пошље своје љубавнику, доктору М. М. После дугог објашњавања апотекарца призна своје мужу не само да га је варала, но

да га је и поткрадала помажући М. М. да исплаћује дугове које је чинио при коцкању. Одмах пошто је сазнао за своју зграбну несрећу апотекар он склони своју жену у манастир Дам-Сен-Мишел, приближиште покајници. Да би могао стојати у вези са својом љубавницом М. М. узме квартир у непосредној близини манастира у нади да ће моћи одатле да дотура писма својој љубавници, но у томе није успео. У то време деси се и интервенција од стране докторове жене, која је знала за односе свога мужа са апотекарицом. Несретна жена у наступима брачне љубави патила је и постаде морфиниста. И она је сад тешила свога мужа због осуетва љубавнице му. По мужевљевој заповести она оде у манастир и престаје се тамо говориће „Ја сам жена једног чиновника из провинције; изневерила сам свога мужа, који је повео разводну парницу. Докле се парница не сврши желим да се склоним овде — у манастиру, да оплакујем свој грех, и да га покајем“. Настојатељица заводи прими ову залуталу овчицу, и тог дана у вече беше музичко вече у част новог становника завода. Докторка сама седе за клавир и одсвирала је две полу-светске арије; а по свршетку забаве разиђоше се у ћелијама. Сутрадан је госпођа М. М. успела да преда апотекарици ствари које је донела од свога мужа заједно са једним прстеном, на коме је био натпис „У пркос свему — и за навек твој“. У своме писму писала је госпођа М. М.: „Предајем вам ове ствари које вам шиље мој муж; ту је и један прстен. Ако га добро осмотрите, видећете да прстен значи: верност. Чините све што вам мој муж наређује. Не пристајте да вас куда даље, на страни одведу одавде. Ми радимо за вас, за вашу будућност и у вашем интересу. Мој муж умире од љубави за вама. Он пати због вас — и не може да спава. Ноћи су му испрекидане страшним сновима. Он вас непрестано зове и непрестано вас жели... Но и ја га волим, и ми обоје треба да га лечимо, да га негујемо, и да га спасемо. Он не може да живи одвојен од вас — а Бог зна шта сам ја све за њ досад учинила. Вама ја праштам што га волите, али вам неби могла опростити кад би ви учинили да он умре. Постарајте се да га спасете. Не мислите на мене; ја сам овде вас ради и њега ради. Стално остајте при захтеву да изађете из манастира; обећајте све што од вас буду затражили. Ако вам не дозволе да изађете — реците да сте јако болесни, да ћете начинити скандал, да ћете се убити. Вратите се к своме мужу али се према њему понашајте потпуно резервисано; неспавајте с њим у једној соби и у једном кревету.“

При суђењу које је настало по тужби апотекара доктор и жена му ослобођени су после лекарских објасњења — обоје као морфинисте.

Ето колика може бити морална неосетљивост код морфиниста. Младом и интелигентном човеку као што је био доктор као да не беху познати појмови о добром и о злу, о дозвољеном и недозвољеном понашању. Он се не задовољава само тиме да живи са женом свог интимног пријатеља, но и новац прима од ње; нагони је

да поткрада своју кућу дотле — да и покућанство од вредности продаје. А жена — докторка — сажалева свога мужа и какве му услуге чини! И један и други немају појма шта све то значи!

Жена морфиниста у стању потребе за морфијумом губи свако осећање стида; она баца под ноге најскупоценија осећања свог женског достојанства само да дође до отрова на који се навикла. Она у тим тренуцима нерезонује више, и не води више нимало рачуна о неморалности својих поступака; подаје се првом кога сретне — само да набави мало морфијума.

Доктор *Пишон* прича о једној несретној жени морфинисти, која *иде на улицу*. Пошто није могла да заради, а распродав све што је имала од вредности, остаде једног дана без морфијума и поче јако да пати. И како сама причаше, онда јој дође у главу луда мисао — да *изађе на улицу*, и да потражи кога. Било је десет сати ноћи. Као суманута сиђе низ степенице, и на улици се судари са једним лепо обученим господином. Он је посматраше неколико тренутака — узео је под руку, и одведе је са собом... Она је пристала на све, као иначе часна жена. „Знаете... говорила је своме лекару, веома сам патила.“

Убрзо после своје навике морфинисте су у стању да учине разна кажњива дела и не разумевајући њихов значај. На сваки начин да код њих мора постојати реална малаксалост воље и моћи расуђивања. Њихова паралисана воља не буну се нимало пред порочним и злочиначким нагонима; њихово развезано, ослабело ја расплинуло се; они су без моралне координације, аутоматична бића.

При оцени одговорности код морфиниста судија треба да буде врло обазрив. Пре свега оцена каквоће одговорности зависи од тренутка у коме налазимо морфиниста кад је извршио казнимо дело. За време док је морфиниста тако рећи у рукама свога отрова, одмах после извршеног убризгавања, његова је душевна активност појачана, и он је потпуно свестан свега онога што чини. У том стању морфиниста је потпуно одговоран за своја дела. Ну под утицајем великих доза чешће употребљаваних могу се појавити у овом стању халуцинације, а може се јавити и право лудило. У овом стању морфиниста треба да ужива право ограничене, ублажене одговорности.

За време апстиненције морфиниста се разио понаша према темпераменту и својој психичкој конституцији. Час имамо слику маније са радозналешћу, час опет са депресијом и меланхолијом. И у једном и у другом случају *имајућност* влада целом сценом: импулс за крађу, за убијство, па и за самоубијство. Кад дође тренутак убризгавања ништа не може да савлада морфинисту. Сваки осећај стида гаси се пред том потребом целог организма, и као што је већ споменуто ни жене не воде више рачуна о своме достојанству. Гоњени и мучени овом потребом они заборављају на целу своју часну прошлост, и чине дела која их компромитују. У тим тренуцима код морфиниста ради само нагон самоодржања, и оно једино их руководи у њихном делању. И кад год морфиниста

учини казнимо дело у цели да дође до могућности да подмири ову силну потребу свога организма, потребно је узети њихову навику као олакшавну одговорност, а можда и ослободити их сваке одговорности.

Сем ових наступа услед потребе за убризгавањем, они се могу јавити постојати и услед одступања од нормалног интелектуалног стања који се јавља као резултат употребе морфијума по навици. Ова врста наступа су најжалосније последице тровања морфијумом. Морфинисте мало по мало губе своју моралну слободу; губе је неосетно. Као и сваки други лудак и морфиниста у почетној периоди може још за неко време да управља својом вољом, но напоследку се подаје тиранији своје навике. Такав је случај био са грофом Кнајстом у Риму 1890. године.

Понекад изгледа да морфинисте врше казнима дела са предумишљајем у коме уноси много лукавства и препредености, као што показује овај случај. Госпођа Ж. стара 28 година из часне средине, беспрекорног владања купила је у вароши разне ствари у вредности од 120 франака. Момак спреми рачун и упути госпођу на касу — која у том тренутку отвараше свој новчаник. Она изјави да нема довољно новаца, но да се рачун пошаље на њен стан, и даде момку лажну адресу, а она оде и понесе ствари са собом. После неколико дана чудном несмотреношћу она дође у исти дућан да врати ствари, изјавив да јој се оне не допадају, и затражи да јој се њен новац врати. Но послуга у радњи познаде је и њу предаду суду, те је затворе. Пошто је доказано да је морфиниста — суд је ослободи. Ова је жена распродала све своје скупоцености за набавку морфијума, и дуговала је своме апотекару, лакомисленом човеку, још 1600 франака.

Као закључак из свега овога што је доведе речено можемо извести ово:

1. У случајевима тровања морфијумом које траје дуже време са поремећајем функције мождане, и кад се констатује интелектуална и морална малаксалост, ублажавање кривичне одговорности треба да је апсолутно правило.

2. Кад је кривично дело учињено нагомном потребе, кад је доказано да је дело извршено у намери да се набави морфијум ма по коју цену било те да се избегну силне патње од апстиненције — дело треба сматрати као патолошки наступ при коме недостаје извршиоцу дела слободне воље; кривца треба ослободити сваке одговорности.

3. Сама навика убризгавања не повлачи за собом имунитет кривца.

Наши судови нису можда још имали случајеве у којима би дошло у питању кривична одговорност морфинисте. Код нас је морфинизам још увек ређа појава, и ми познајемо свега три случаја дуготрајног морфинизма. Морфинизам је појава која иде са развијеношћу друштвеног живота, и уколико се живот и код нас буде развијао појачавајући захтеве борбе за опстанак и морфинизам ће можда бити чешћа појава. На сваки начин за читаоце „Полицијског Гласника“ није излишно да

се упознају са природом ове маније и њених робова.

Ми би на крају имали да учинимо још само две напомене. Лекари треба да буду веома обазриви у примени морфијума код својих болесника у облику убризгавања раствора. Врло и врло често ова лекарска услуга и чини прави почетак страсти код морфиниста. Поред тога било би потребно најстрожије контролисати продају морфијума испод руке и сваки немар од стране продавца казнити највећом законском стро-гошћу. Самим морфинистима не треба да је дозвољено да убризгавања врше ма где било — јавно пред светом.

Д-р Вл. А. П—вић.

Пијанство као узрок преступа

Пијанство треба сматрати за један од најважнијих фактора који упливишу на преступност. На међународном пенитенцијарном бриселском конгресу 1900 год. то је питање пречишћено довољно јасно. Сви известиоци сложили су се у томе што су подједнако констатовали уплив алкохолизма на преступност а неки испитивачи тврде да постоји стална строга зависност, преступа од пијанства. По речима једног од извештача Визенгрена „у тој области као што се види, царује правилност таква да се човек мора зачудити како закони, скоро механички владају и у оним областима, које се обично сматрају као остављена само људској вољи и слободној произвољности свакога.

Гарније, главни лекар болнице при тамници полицијске префектуре у Паризу, писац познате књиге *La folie à Paris* говори да већина преступа пада на оне провинције које употребљују више шпиритуозних пића.

На основу извештаја министра правде за 1899 год. у француској од општег броја убица било је 55% пијаница.

У седници *Société générale des prisons* 1899 год. Ривијер је констатовао на основу званичних података да је од осуђених у департману Доње Сене било 72% алкохолика.

У уједињеним америчким државама број пијаница међу осуђенима, достиже, по речима Гарније-а до 72%.

У Инглеској посматрања показују да по грофовијама по појединим центрима друштвеног живота, преступност расте онде где превлађује пијанство. Може се утврдити по речима констатованих људи да је у Инглеској 50% преступа условљене алкохомом, у Скотској тај број долази до 90% а у Ирској 60% до 80%.

Такви су сви подаци у осталим државама, тако, да се са увереношћу може казати, да је алкохол главни непријатељ човечанства и без сумње један од најопаснијих.

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

Тајанствени злочин

— Ф. Валдензер —

Били смо на поседу код старе ђенералице. У њеном малом салончићу влада стара удобност, њена сестричина, лепа бароница, хвала Богу, мало је кокетнија, а и сама домаћица, која је толико боловала, сад је понова оживела, те јој се језик одрешило. Друштво овог вечера било је све по избору, али *great attraction* целог друштва била је једна занимљива руска кнегиња. Она је говорила француски по руском нагласку, али то јој је лепо доликовало. Па онда била је ванредно лепа. Имала је бледо лице, црну косу, велике плаве, вилинске очи. Њен глас је био врло мелодичан, просто је очаравала слушаоце његовим звуком. Она је причала:

— Ах, био је то врло жалосан пут. Путovati зими кроз руске и пољске степе! Свуда снег и снег и ништа друго до ли снег, па онда лила је и киша као из кабла. Небо се беше намрштило над нама, а облаци су додиривали равницу. То ружно време бивало је увек узрок, да мислим на један ружан догађај, о коме сам читала у руским листовима, што сам их са собом понела на пут. Ствар се тичала једне младе даме из отменог московског друштва, с којом сам се прошле године упознала на једној дворској забави. Још се сећам како ми се допадала због тога што се у целом њеном држању опажало задовољство и срећа. Тек је било прошло неколико година откако се удала. Пошла је за човека, кога је волела; за једног младог барона и коморника, човека ванредно лепа и елегантна, који је пре женидбе био у руском друштву познат као Дон Хуан и о чијим су се љубавним авантурама причале чудне ствари. Тога човека беше та млада дама ухватила у своје мреже и везала за себе на вечно. Бар се тако мислило. Али историја, која се сад може читати у новинама, буди у мени сумње, да ли он није потајно овда онда ишао забрањеним стазама. Пресудите ви сами! Барон није био код куће! Млада жена отворила је пошту, и наишла је на једно мало, намирисано писамце, упућено на њенога мужа. По адреси познала је она женску руку. У љубомори и радозналости забрави жена на сваки обзир. Она отвори писмо и нађе парченце хартије, на коме су биле само ове речи: „Ти ваља да мислиш на мене!“ Иначе ништа. Не беше никаква потписа. Она је гледала укочено у писмо. Наједаред се ухвати за срце и с једним вриском паде на столицу. Била је мртва. Друштвеница, која је присуствовала тој сцени, повика за помоћ. Дотрчаше млади, настадоше да поврате бароницу, али она је лежала хладна и укочена на тешиху. Наједаред опазише, како и двогодишња кћерчица бароничина, која се играла крај мајчиних ногу, такође паде и умре. Дете беше привело устима писмо, које је бароница испало из руке. Једна девојчица сахрањена је крај мајке. Њену смрт проузроковало је оно отворено писмо, које је вероватно било напојено неким јаким отро-

вом. Досад полиција није нашла никаква трага, по коме би се нашла она, која је крива. Чека се на повратак барона, који лови поред Волге. Он ће можда моћи дати кључ за тај тајанствени злочин, који је овде извршен, али ко зна, хоће ли га он хтети дати? До душе њему је била намењена смрт, до душе као освета једне жене пали су као жртве његови најмилији — али мислите ли ви, да ће он за то хтети да преда целату жену, коју је негда љубио? Свакако да то стоји у његовој моћи. Јер мучно да је атентаторка изврнула свој рукопис. То доказује већ сама та околност што писмо није било потписано. Та зла жена није имала потребе да буде обазрива, пошто је барон, по њеном мишљењу, требао да буде жртва тог атентата. У опште тајанствена ствар. Али оно што ме је највише на овом рђавом путу кињило, била је ужасна перспектива, коју је то писмо отворило. Кад има отрова, којима се може напунити писмо тако, да онај, који прими то писмо и отвори, падне мртав, онда више није нико жив сигуран за живот! Онда свака покварена девојчурка може да изврши свој умишљај! Знате ли ви, господо, за такве отрове? Јесте ли кад чули за њих?

— Најжалосније је, рече стара ђенералица, што се одселе ни једна жена неће више усудити, да отвори мужевља писма. А то је у понеким случајевима потребно.

Неколико госпде смејало се. Плава сестричина ђенераличина претила им је прстом. „Несмејте се, господо! И супруге примају сумњива писма. И у будуће ће она, на коју се сумња, рећи мужу: „Отвори писмо, ако смеш! Можда је у њему отров — јер је, како видим по рукопису, од неког одбијеног обожаваоца.“ И она ће онда мирно узети писмо из мужевље руке и бацити у камин у ватру. Он јој у томе неће сметати. А оно што је написано у писму, неће он никад дознати.“

Сад су се смејале даме. Само руска кнегиња остала је озбиљна. „Ја се не могу смејати,“ рече она, „ствар није ни најмање весела. Можда због тога што познајем лица у тој драми. Па онда непрестано мислим на тај тајанствени отров.“ И кнегиња понови своје питање: „Јесте ли кад чули за такав отров?”

— Чуо сам ја, рече аташе једног посланства. Али да ли такав отров одиста постоји, да ли се може саставити, то би могао решити само хемичар. Ја сам био неколико година аташиран при нашем посланству у Риму, и то у добу, кад се много говорило о отровима — има од тада пет или шест година. Тада је неочекивано умро кардинал Галимберти, који је сматран као последњи од оних духовних политичара од утицаја који су радили на помирењу папства с Италијом. Галимберти је имао знатну странку међу кардиналима, и језуите, та непомирљива створења, говорили су с правом, да би он могао нови конклав тако удесити, да се избере помирљивији папа. Подсећано је и на то, да су и Франки и Јакобини, тај четрдесетпетогодишњи папски секретар, умро одједаред, а пошто су се и њима приписавале намере о измирењу, у народу се веровало, да су их отровале језуите. Такав глас је избио и приликом изненадне смрти Чекарелија, пре-

нашег папиног личног лекара — и он је био склон измирењу и имао је великог утицаја на папу — шта више полиција је добила денунцијацију с тако тачним подацима о лекареву тровању, да су судови наредили да се леш дотичног ексхумира. Али није нађено ни трага од отрова у телу. Но то није умирило оне, који су мрзели језуите. Они су изјављивали, како има отрова, који не остављају никаква трага у телу. Мишљење, да Галибертијева смрт није била природна, није владало у осталом само у народу. И у вишим круговима се сматрало да је он отрован. Цитиране су речи кардинала Хохенлоја, који је, чувши да је Галимберти умро, узвикнуо: »Сад морамо оштрије припазити на наше куваре!« Чекарелијева болест била је уосталом врло чудна, тако да ни лекари нису знали шта да почну. Легао је у постељу с лаком грозницом. Затим је наступила главобоља, а по том запаљење плућа. Сутра дан доби он грчеве у стомаку. Два дана доције констатовано је запаљење мозга, а то је и био узрок смрти. Како се та болест компликовала, до данас је остала загонетка.

— Допустите ми, рече један путник испитивач, чије су се књиге много читале, да и ја кажем коју реч. Та компликација болести, што је ви споменули, одиста сведочи да је било тајанственог тровања. Нећу да кажем да је папиног личног лекара неко отровао, али можда је он с отровом небазриво руковао (јер он као лекар с тим ради), можда је ту дакле и пуки случај играо улогу. Али у Африци, коју сам ја више пута пропутовао, зна се за неколико отрова, чији се траг у телу не може доказати и који изазивају компликацију смртносноних болести. Тако имају неки отрови, који се међу на врхове стрела, а који још нису испитани. Црнци знају за некакав отров, који убија, пошто се претходно добије црначка грозница. Њега називају »отровом седам дана«, »дауа сика саба«, јер онај несрећник којегга њиме отрују, умире тачно после седам дана, и нема лекара, који не би могао боловање и смрт дотичнога сматрати као потпуно природне. Мисли се обично, да је добио црначку грозницу и од ње умро. Тај отров се добија из коре једнога дрвета, које расте на Равуми, једној реци на југу Немачке Африке. Молим вас, само ту, и нигде више — али »отров од седам дана« наћи ћете по целој Африци. Ако не буде издаје или се тровач случајно не открије, његово дело не може се никад доказати. Дакле има ужасних и тајанствених отрова, госпођо кнегињо, и једина нам је утеха, што се о њима мало зна у Европи и што се у опште не могу одржати. То је тешко чак и у Африци.

— То што сте нам причали, господине докторе, рече стара ђенералица, ипак нам даје слабе успехе. Има људи, који су кадри отићи право у Африку, да набаве радикалан отров. Знамо само то, да нећу отворати ни једно писмо мог старца, па ма му писале све рајске хурије.

— Ту историју морам још вечерас испричати моме мужу, рече плава бароница, невинно се смећећи.

Лепа кнегиња гледала је сањалачки кроз прозоре.

— Рада бих била знати, да ли ће је издати, шапутала је она тихо сама за себе.

Анархисте као убице

(Наставак)

— О! то је он! за цело је он! рече у тренутку кад старешина станице испитиваше ниткова.

Па како је човек промуцао неколико одрицања, Колсон, напрегнув се из све снаге, могао је још рећи:

— Вејак га зграбио за руку... он се нагло отрже рекав: »Шта хоће овај сада?« И забодје ми нож у груди.

Јадни Колсон, пренесен у болницу умро је у њој сутра дан.

Одосмо, ја и префект, да га видимо, и као да и сад гледам ону бледу главу, коју смрт већ беше додирнула, и која се усиљавала да се осмехне.

Донели смо му наименовање за поднаредника и златну медаљу првог реда... Колсон, сав блажен, поред свих болова, једва је имао снаге да промрмори:

— Чинио сам само своју дужност, ништа више него своју дужност!

Тај је одиста био једна жртва дужности, и, за цело, једна од најјувачнијих. Агенат који, без оружја, кидисава на једног зликовца, који, вероватно, мора бити наоружан; агенат који, неустрашиво, једино да би одговорио својој дужности, залаже свој живот, — то вам је најнезнатији, али и најоданији службеник друштва, и то службеник према коме је оно, одвећ често, незахвално.

Па ипак, нису били одвећ незахвални према успомени Колсоновој; приређен му је врло леп погреб, а општински одбор одредио је суму од 1000 динара, као годишњу помоћ његовој жени и његовој деци.

Једва на један час пред смрт несрећна агента, истражни судија дође да га опет испита и запита га да ли тврди свечано, у том последњем часу, да је човек кога је ухапсио његов друг Ф... одиста онај који га је ударио.

— Да, он је! за цело је он! рече Колсон.

После неколико тренутака, издахнуо је. Убица кога је он тако јасно оптуживао у два маха, и даље је одрицао. Најпре је изјавио да се зове Дивал; али одмах сутра дан, ми смо сазнали да је то био онај Марпо кога смо тражили тако одавно, и кад му је идентичност била утврђена, он сам изјави да је његов друг, онај који беше побегао, и кога беше нестало био Пулен.

Марпо, после тог признања, апсолутно није хтео признати да је он убио агента Колсона.

Уз присутност духа доста ретка код злочинаца, у којих нема увек воље и вештине да остану код свога првог исказа, он измисли један који исказа тек пред кривичним Судом. Тврдио је да је за њим ишао један младић, и да је тај ударио Колсона. Басна је била тако невероватна, да се чак нису постарали ни да докажу сву њену лажљивост. (Па ипак је она морала имати знатна утицаја на исход целе ствари.)

Најпре смо отпочели што живљим тражењем Пулена, који, и ако није био Мар-

повљев сукривац у убијству мога агента, ипак је имао несумњива удела у похари у улици Шајо.

Био је то доста дуги лов, и извесне његове парипетије биле су особито занимљиве.

Пулен и Марпо били су лопови од заната, а не беху се задовољили тиме што су опљачкали госпођу Х..., у улици Шајо.

Имали су чак и нарочиту струку која је од тада веома ушла у обичај — крађу бицикла.

И тако Пулен, као човек од заната, познавао је све лукаштине да би доскочи полицији.

Имао је више станова, а уз то и срећу да никад није био у ономе у коме га је тражила полиција.

Најзад, једнога јутра, два инспектора дођоше од Белвијске страже у један мали стан разбојников, за који се сазнало тек у очи тога дана. Тога пута, Пулен је био дома!

Два агента попеше се горе у трку и закуцаше. Пулен приђе да отвори, па одмах, одгурнув живо моје људе које је познавао, отвори прозор и скочи у празан простор...

Били су на другом спрату, а агенти мишљаху да ће га наћи доле, у несвестици, полу-мртва, са пребивеном руком или ногом.

Појурише прозору, и угледаше га како се пење преко зида суседне куће!

Лупеж, који је био хитлен као акробат, скочио је у један врт, у коме је земља недавно била прекопавана. Мало се угрувао, то је све, протресао се, и изгубио из разрогачених очију несрећних агената којима ни на ум није падало да ударе истим путем.

Од тога времена, сазнао сам за једно друго јунаштво Пуленово, које доказује да је лупеж био прави сатана.

Једнога јутра, чувари мира доведоше у комесаријат у центру Париза једног велосипедисту, који је изазвао неки несрећни случај, оборио без сумње каквог пролазника, а хартије му нису биле у реду.

Секретар стаде питати човека, запита га за име. Он изјави да се зове Леон или Павле, каза неки чудан стан, и одговори тако фантастично, да секретар оде комесару, и запита га да ли не би требао да задржи то лице које има само једно име, које се толико устезало да каже своју адресу, и које је најзад тврдило да живи у неком невероватном кварту. Тада уведу у кабинет комесаров бициклисту коме поче бивати досадан обрт којим је пошла његова ствар. На један пут му се лице разведри чим угледа комесара.

— А! добар дан, господине комесару, повика; како сам срећан што сам на вас наишао! Ви ме бар познајете! Кад сте били комесар у... сећате ли се, Августа... лаборанта код г. Х... апотекара вашег пријатеља!

— Како, ви сте то, момче? одговори полицајац, који је, доиста, стотину пута видео Пулена код апотекара код кога је овај служио.

И са свим природно, нареди да пуне добра човека у слободу, не знајући апсолутно да још од неколико месеци траже негдашњег лаборанта због једне крађе с обијањем, и сећајући се само једне ситуације која је довољно утврђивала идентичност једног у ствари осетљивог бициклисте због једног обичног иступа.

Испричао сам тај случај само за то што је то један доказ више о потреби оне белешке о којој сам већ говорио, која би требало да се шаље свим париским комесарима, и у којој би требале да буду најважније појединости о личностима које су у бегству или којих је нестало.

Извесно је да би мој колега, да је знао да је Август, лаборант г. Х..., апотекара, кога је некад познао, био сукривац Марповљев, он би се пожуррио да га ухапси. Али од кога је он то могао сазнати, кад полицијска префектура пропушта достављати својим органима тако корисне појединости?

Па ипак је Пулен у брзо за тим био ухваћен, на доста оригиналан начин.

Сазнао сам најзад да је имао као тетку једну честиту, необично побожну жену, куварицу у једној доброј кући, која је још доста гледала кроз прсте своје залуталом сестрићу, и у потаји примала га овда онда. — Разуме се, на добру тетку Пуленову оштро се мотрило, и један део преписке младог лунежа паде нам у руке. Сећам се да је тај лицемер писао једној жени, која је сваког јутра ишла у цркву око 6 часова, писма овакве садржине:

„Драга тетка,

„Какав леп дан за моју покајничку душу!

„Као митар из Јеванђеља, лупао сам се јуче у груди пред олтарем, признајући све своје погрешке. И јутрос, добра тетка, био сам те неисказане среће да приступим светој трпези да примим Благога Бога.

„У томе стању божје милости хоћу свагда да живим, мила тетка; само, као што знате, за одржање мојих снага, небески хлеб не би био довољан. Треба дакле да будем у стању хранити ово тело до сада недостојно, али које је добри Бог сада освештао. Рачунам дакле на вас, драга тетка, да ми дате мало од онога гадног метала без кога се на жалост не може доспети до спасења на овоме свету...“

Кад је дошао да потражи мало „гадног метала“ код своје добре тетке, несрећни Пулен нашао је два агента безбедности који га ухватише и доведоше у моју канцеларију.

Био је то са свим обичан лунеж који је, кад се видео с оне стране катанца, био са свим плашљив, са свим кротак, и коме је пред очима лебдио само један циљ: огледати да се извуче из шкринаца што је могућно јевтиније.

Он нам је први казао да је Марпо анархиста; саопшти неке појединости чија се тачност лако проверила и које утврдише да је она доста била тачна. Нађе се чак и да је Марпо био хапшен месеца августа, у очи или одмах сутра дан по извршењу похаре у улици Шајо, што је викао против агената који су дерали или скидали објаве

анархистичког журнала *Чича Пенарда*. На жалост, одмах су га пустили у слободу.

Марпо је такође учествовао у Лиги против газда, и имао је обичај исељавати се крадом необично вешто.

До душе, тај партизан одан срећи народној пре свега је одсекао кесу својим друговима. Био је срамно избачен из друштва за међусобно помагање бакрорезних радника, што је утајио сто и педесет динара својих другова. Па ипак, тај незнатни случај није га омео да се придружи групама, те је неуморно походио састанке.

Пулен, који се без сумње надао да ће све појединости које буде дао о анархисти Марпо-у, њему прибавити мало благовољења, као и благост пороте, ишао је чак тако далеко да је рекао да је његов друг био по нарави сверепа, и да му је, после једне крађе бициклета, рекао једнога дана, показујући му при том свој нож, нож који је послужио за убијство Колсона:

— Ако ме доставиш, сјурићу ти нож у трбух...

Испричао је чак и ову довољно карактеристичну црту:

— Једнога дана, рече, идући једном улицом кроз Белвиљ заједно са мном, Марпо опази на један пут г. Антона, полицијског комесара у томе кварту. Тада грчевито стиште свој нож и узвикну:

— Ако на мене спусти руку, знам шта ми ваља радити!

Кад се сазнало да је Марпо анархиста, са свим природно добио је неку важност; беху узаптели у његову стану једну записницу у којој су биле исписане неке формуле, на које из прва нико није свраћао пажњу; тада опет узеше записницу и предадоше је г. Жирарду, вештом шефу грађанске лабораторије, чија је сурадња била тако драгоцену полицији у оној дугој борби против анархиста. Г. Жирард нађе две хемијске формуле у записници Марповљевој. Он их подвргну огледима и нађе да су то биле две формуле за састављање неке експлозивне смесе, особито опасне.

У самом почетку, сам Марпо није особито љутито протествовао што су га оквалификовали као анархисту. Кад га истражни судија запита о некој крађи бицикла коју је он извршио, рекао је чак, признајући дело, да је био у праву кад је узимао извештај број бицикла „да би олакшао дућанима од сувишне пуноће и дао рада радницима“.

На претресу на коме се судило Пулену и њему за похару, није се догодио никакав занимљив случај, и Пулен буде осуђен на осам година робије.

Али сутра дан, кад Марпо опет изађе пред поротнике, због убијства Колсонова, наступи са свим необична промена у држању.

Марпо се начинио мали светац; желео је убедити поротнике да је он могао бити лопов, али да није анархиста. Било је то некако убрзо после бомбе Емила Хенрија, и Колсонов убијца знао је врло добро какав је био покрет у јавном мишљењу.

Кад г. Жирард потврди да су формуле које су код њега нађене, формуле од неке

опасне експлозивне материје, он се учини као да се зачудио па рече:

— Ја нисам хемичар, и никад нисам био присталица бомби.

Тај лицемерни исказ донесе му у осталом овај одговор од председника, г. Комоа:

— Боље вам се свиди нож!

Сви сведоци који су, за време истраге, тврдили да је Марпо био анархиста, порекоше један за другим своје исказе.

Марповљева љубазница, мала нека модисткиња која беше изјавила да јој је љубазник био врло раздражен, и понављао често: „Нема више грађана! нема судија! нема полиције!“, изјави да се била преварила, да је Марпо био врло добар момак, који је много учио, и који јој је говорио само „о реформи монетског система!“

Много су се смејали, у дворници, али утисак је учињен на пороту.

Друг који је причао да му је Марпо говорио да ће убити првог агента који би огледао да га ухапси, исправи свој исказ:

— Ако је то и рекао, изјави он, рекао је из хвалисавости: Марпо је био најбољи човек на свету!

Најзад, Пулен, који је издао анархистичне тајне свога друга, порече све што је раније био саопштио.

Кад је, између два стражара, изишао пред поротни Суд, који га је у очи тога дана осудио на осам година робије, његов иронични поглед пређе преко целог скупа, јер је био поуздано уверен о утиску који ће начинити, па за тим рече:

— Све што сам испричао о Марпо-у, била је лаж. Није он никада био анархиста и никад није рекао да ће убити полицијског агента који би га ухапсио.

Тада се, између њега и председника, заметну овај мали, занимљив разговор:

Председник. — Најзад, он је био тај који вас је пратио у пошту?

Пулен. — О томе ништа не знам!

Председник. — Онда, ко је дакле убио агента?

Пулен. — То је био некакав плав човек!

Председник. — Велики или мали?

Пулен. — Висок као ја.

Председник. — Рђаво сте научили лекцију. Марпо тврди да је био мали. Дела, погледајте овај нож: познали сте га приликом истраге; је ли то доиста Марповљев нож?

Пулен. — Нисам га код њега никад видео!

Еле, беху ухватили у Мазасу једно писмо које је Марпо огледао да протурити својој сукривци Пулену и у коме му је говорио:

„Узећу на себе крађу бицикла, али је потребно да ти кажем да је онај што је убио Колсона био мали и плав! иначе, могао те теретити!“

(Свршиће се)

ХАЈДУК БОРКОВИЋ

Стеван Борковић, по ранијем занимању ковач, родом из Старе Градишке у Босни стар 26 год. сувоњав, смеђ, бркова малих смеђих, висок 182 см.

У последње време своје слободе бавио се по разним селима у срезу п. тамнавском.

Јуна месеца ове године стављен је био у притвор код начелника ср. п. тамнавског у Владимирцима, због извршене опасне крађе новца Богићу Васићу, из Каменице, а већ 14. истог месеца побегао је, однев собом из пандурске собе, пушку карабин са метцима.

Начелство окр. подринског 15. јула т. г. објавило је Стеваново бегство и одметање испред власти и закона, и позвало га је да се у року од 15 дана преда, а кад он то није учинио, оно је према закону о хватању и утамањивању хајдука, 1. августа огласило путем званичним, да је Стеван стављен ван закона, и да је свакоме слободно — убити га.

По извршеном бегству Борковић је починио ова преступна дела :

1. 18. јуна, дакле после 3 дана од бегства, ударио је на њиву Срећка Васића у селу Козарици, и испред 13 душа које мушких које женских, одвео је Љубицу ћерку Срећкову, коју је у шуми држао дан и ноћ, па је потом пустио обесчашћену.

2. 30. јуна оставио је писмо на капији Обрада Петровића из Матијеваца, којим га уцењује са 200 ₰ пец.

3. 9. јула писао је Живку Петровићу терзији из Белотића, којим га уцењује са 100 ₰ пец.

4. 13. јула пресрео је Павла Нешпића трг. испод механе матејевачке и на разбојнички начин отео му 10 динара, а одмах затим на истом месту пресрео је Мијану Ерића учитеља, те је и њему на исти начин узео 45 динара у новцу и сахат са ланцем. Потом је запалио два сена Миладину Ивановићу из Козарице и отишао у шуму.

5. 20. јула после подне између 3 и 4 сата, на друму Ваљево—Уб у клисури словачкој, пресретао је многе сељане и трговце који су се враћали са ваљевског вашара, па им на разбојнички начин узимао новац, а међу овима напао је и Милана Лекића трг. из Митровице, и изнудио му 310 динара у банкама.

6. 13. августа, око 5 часова по подне, дошао је у каменичку механу и изнудио од механиције 11 банака у новцу и накит његове снахе, на коме је било 71 дукат малих и 6 великих.

7. 30. септембра изјутра, напао је на Срећка Марковића, из Драгојевца, и Јована Вујичића из Туђина, па је Јована одвео у шуму и тамо га убио, а Срећко побегао пешке јер му је Борковић коња убио. Сутра дан потера је нашла Јована убијеног испод планине Влашића у селу Црнилеву.

8. 22. октобра, око 6 сахата по подне срео је Саву сина Павла Илића у Белотићу испред куће, кад је пошао воловима, вратио га је у кућу и изнудио и однео ниску од 60 дуката и 3 талира. По извршењу овога, испалио је 6 револверских метака на што је дотрчао кмет с наоружаним људима и у правцу одласка његова учинили потеру, но без успеха.

Као што се види по данима Борковићевих навода, он је неколико пута правио подуже паузе. У један ма мислило се да је отишао из

округа; неки су мислили да се негде настанио као слуга под лажним именом, неки опет држали су да је прешао границу Србије.

Полицијски органи дотичног среза били су већ у очајном положају, због неуспеха. Начелник окружни Васа Драгићевић који је у својој дугогодишњој служби, у сличним приликама са необичном вештином и ревносту правно успехе у хватању хајдука, све могуће мере беше предузео да Борковића ухвати, али, без успеха... Борковић је имао јатаке, који су га крили, и нису га дали ни за уцену од 4000 динара.

*

Крајем новембра, сазна полиција од својих људи, да је по свима знацима Борковић у околини Моравске, села у срезу п. тамнавског. Одмах би наређена најживља потера у тој околини. Знак, да је Борковић ту негде, потврђиваше и та околност, што је полиција у исто време сазнала, да неки сељани протестују што им жандармерија „напада и на домове“, да се извесни спремају на отпор и борбу са органима власти, па су у тој цели једни наоружани пушкама, а други општрим секирама.

У колико би ова вест поплашила неискусне полицајце, у толико је она обрадовала ове, јер им то беше највеће јемство да се њиховом очајању због неуспеха приближује крај.

Наређена би одлучна и енергична потера са пробраним жандармима.

Њих свега четворица али ваљани и одважни људи, стиглише 2. окт. м. у вече око 6 часова у село Моравску и опколе кућу сумњивога „грађанина“ Воје Пантелића. Још поздаде спазивше осветлене прозоре и пришав близу чуше и неке разговоре по чему закључише да је ту онај кога траже.

На позив једног жандарма да се врата кућна отворе, лампа у соби беше на мах угашена, а један глас из куће узвикне : „Ноћас ником не дамо унутра“. Други глас додаде : „Тако је по Уставу“. На поновно строго заповедање жандарма да се кућна врата отворе, одговорено је једним пуцњом кроз прозор. На глас испале пушке дотрча гомила сељака са пушкама и сикирама. Направи се гунгула. Врата кућна беху већ остављена и они изнутра и они споља навалише на жандарме који се храбро борише пуцајући из пушака.

У сред те борбе један жандарм спази где двојица искочише из куће с побочне стране и дадоше се у бегство. Он остави гунгулу и појури за њима, са вером, да ће ту баш бити он. Једног на скоро нестале а други кога жандарм није из вида пуштао, бегаше дивљом брзином, но он га заустоје гоњаше.

Трка је дуго трајала. Нити бегунац да одмакне нити пак овај други да га стигне. Кад је бегунац осетио умор, скочи у страну, паде иза једне камене плоче и потегне пушку на гониоца. То је исто и овај учинио.

Осигурани обојица заклоњени испалиша по 6 метака — — — — —

- Еј море ко си ти, викну гоњени.
- Жандарм! одговори други.
- Знам да си жандарм, но како ти је име.
- Ранко Костић. А ко си ти?
- Ја сам хајдук Борковић.
- Је си ли рањен?
- Нисам, а ти?
- Нисам ни ја.

Настаде још једна кратка пауза коју хајдук прекиде.

— Је ли беса.

— Беса одговори Ранко.

Хајдук се исправи иза плоче и пође к жанжарму, обеси пушку о десно раме.

То исто учини и Ранко, и на средини остојања састаше се поздравивше и пољубише се.

Место бојишта беше на „Столицама“ између села Драгиња и села Каоне два сата пешачка удаљено из Моравске од куће Бојине.

И ако већ побратими, жандарм Ранко и хајдук Борковић, стајали су један према другоме, оба опрезни, као лафови.

Хајдук отпоче са причања о тешком хајдучком животу. У кратко исприча све своје патње од дана одметања испред власти.

— Немам ти побратиме нигде ништа, осим једног наполеона и 50 пара чаршијских, — рече Борковић — све сам раздао „свету“ а толике сам паре опљачкао.

Затим отпоче причати своју намеру да у Белотић, опљачка једну кућу где ће најмање узети 100 банака, па ће вели, њему по једном дечку од 13—14 година послати 50 банки, зато што се толико око њега мучио и злопатио!

Борковић је јамачно мислио да се дата му беса од побратима Ранка састоји у томе, да га овај пусти мирно да оде. Међутим Ранко је дао бесу мислећи да га не убије, већ да га одведе неповређеног и преда власти, па се чисто зачуди шта овај прича о некаквој отимачици, коју тек има да изврши.

У разговору Борковић позва Ранка да се мало удаде, јер је ту близу сеоски пут на их може ко опазити. Тако они измакоше 50—60 метра на удазу у шуму цркве каонске.

Ту стадоше и Борковић затражи од Ранка сат да види које је доба. Овај му даде.

— Бре! па има већ 11 сати! То рече и стрпа сат у свој џеп.

Ранку већ прође стрпљење, јер види да Борковић нема намеру да се преда а сад му и сат узме.

— Море дај ти мени мој сат, рече Ранко.

— Батало богати, плати ћу ја теби то врло скупо.

— Кад виде Ранко и у томе хајдучко поштење, скочи, шчепа га за гушу и стрпа га под ноге.

Копрцајући се испод Ранка, Борковић покуша да га својом пушком како год удари, но Ранко ухватив пушку да му отме, даде маха Борковићу те се овај изви испод њега и обојица се одједном нађоше на ногама, држећи исту пушку. Ранко силно трже и оте пушку па за магновење ока опали је на Борковића. Но поодак није био добар јер му само сдера кожу с леве стране од вилице к врату и барутом запали мараму која му беше око врата.

Борковић се очајно устреми голим рукама на Ранка, но овај бацив пушку у страну шчепа га и опет га обори на земљу. У том магновењу Борковић извади револвер и брзо испали два метка на Ранка. Првим метком погоди га добро но срећом без опасности. Куршум је пробио блузу, китлу и кошуљу а на трбуху само направио мали ожиљак; другим метком пробуши му је леви рукав на блузи. Ранко је међутим истом таквом брзином спречио даље пуцање, отевши револвер кога баца у снег. За овим Борковић се сети за нож, извади га из чизме и тек што хтеле да га сјури Ранку у трбух, овај то опазив на десном руком ухвати за општрицу ножа да га отме; нож се зариде у длан

Ранков. Тако осујетив ударац ножа у трбух и чврсто држећи нож у расеченој руци, Ранко је левом руком ударао Борковића по глави и лицу, све док није малаксао због изливане крви из десне руке.

Борковић видев да је Ранко мало попустио, пусти нож, нагне сву снагу те се испод овога извуче и нагне бегати у шуму. Ранко и ако малаксао појурн за њим, у два три скока стиже га и онај исти нож сјури хајдуку у леђа, кога је с тешком муком извуче са намером да га понова удари. Али Борковић, пре другог удара свом снагом наже у бегство и изгуби се у густој помрчини у шуму.

Ранко се врати на место бојишта и покупи своје ствари. Узе и Борковићеву пушку, револвер, шубару и шал, па одатле оде у Драгиње да се јави свом нареднику, али тамо затекне ср. писара г. Петковића и њему исприча цео догађај.

Протекоше 5 дана а о Борковићу ни гласа ни трага. Дневна штампа већ поче да протестује и износи сумњу о истинитости борбе између жандарма Ранка и Борковића: Истина на лицу места нађени су трагови борбе и крв, а и жандарм је рањен. Али ко то може доказати свету. Та свет је увек готов да подгреје све оно што је противу полиције. «Од куд може бити истина да је жандарм Ранко тешко ранио хајдука, кад га нигде нема?» Овако протествоваху неки листови. И свет беше склон да верује да су то све окружни и срески начелник удесили са жандармом ради тренутног ефекта код публике.

Седмог ов. м. у 11 сати пре подне дође среској власти Драгутин Димитрић, дечко из Каменице, па изјави: да је тог јутра довели наишао на неку јазбину и тамо нашао једног човека завијене главе у крпама. Тај човек узео му је пушку, казао се да је хајдук Борковић, и испричао му да ће за дан-два доћи до оружја и даље хајдуковање продужити. Пошто га је прилично дуго држао врати му пушку, поклати му свој доглед и пусти га да иде по са претњом да ником ништа не казује.

Писар срески г. Глиша Ђуквић, сутра дан 8. ов. м. рано је отишао у поменуто јазбину. Тамо не беше више хајдука, али је нашао 58 ком. плочица исечених од плужне челичне даске, све избушене и спрењене да се на жицу напнижу, које би хајдуку служиле као неки оклоп на прима. Сем овога, у јазбини нађена су два чекића од којих је један заострен за сечење плоча. Били су још неки поразбијани тањир и једна пемарица «Милоша Обилића» са сликама. При крају јазбине, видило се да је ложена ватра.

Потера је продужена. И тек трећег дана два сељака из потере, Сретен Божић и Љубомир Мићић из Љутице, наиђоше на кошару Панте Илића из Каменице, који постоји ван села, празна. Ушав у исту спазише где некакав човек лежи покривен шареницом. Одмах су изишли и викнули остале људе, који су се као потера растурили претресајући свако место. Кад стигоше њих неколико најближих и са њима жандарм Михаило Николић, и кад уђоше у кошару, човек који је тамо лежао, баца пред њих своје последње оружје, један мали ножић, рече да је он Борковић и да се предаје.

Органи власти имали су муке да хајдука одбране од сељака који га хтедохе убити.

Борковић је сада у болници. Признао је сва дела која се слажу са тужбама оштећених.

Признао је борбу са Ранком. Одао је и јатаке, који су у рукама власти. Само не признаје да је био у кући Воје Пантелића у Моравској, нити признаје да је пуцао на жандарме, али то је доказано. Он мисли, ако се не докаже да је на жандарме пуцао, неће бити осуђен на смрт.

(Види слику на последњој страни.)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

«Суд општине с-чке у срезу космајском, образовао је једно ново одељење за благајничке и пореске послове, у тежњи да прикупљање општинских прихода и државног пореза иде што брже и што тачније.

За ово своје одељење, суд је набавио нарочити штампил са насловом: «Благајна и порески одељак», а сем тога и један мали печат са насловом: «Благајна општине с-чке.»

Овако образовано одељење већ је почело дејствовати, и позивати људе разним пословима, да му дођу.

Један грађанин, који је позват да донесе пореску књижицу ради задужења, није дошао на време, и одељење га је одмах реферисало, узело на одговор и предало општ. суду акте извиђаја на пресуђење.

Општински суд, налазећи, да је за суђење ових кривица надлежан, осуди окривљеног на 30 динара новчане казне, насилајући своју пресуду на члан 113 закона о непосредном порезу.

Питање је сада: да ли је општински суд могао сам образовати пореско одељење, кад закон о порезу то не предвиђа код општина и да ли је могао окривљеног казнити по чл. 113 зак. о непосредном порезу, или је то требао учинити по § 327 т. 1 кр. закона.

Даље, да ли је смео правити штампиле, како се то можда прохтело писару дотичне општине, или је требало остати само при називима, који су законом дозвољени.»

На ово питање одговарамо:

Није незаконит поступак општине с-чке, што је образовала одељење, за благајничке и пореске послове.

Таква подела послова може бити само од користи, а не од штете за тачан и правилан рад.

Исто тако нема грешке ни у ономе, што је направљен нарочити штампил за ово одељење, јер је то учињено само у тој цели, да лица која имају посла са овим одељењем већ из наслова акта виде, коме им се треба јавити.

Што се тиче онога, да ли је општински суд могао осудити извесно лице по члану 113 закона о непосредном порезу, ствар стоји овако:

И ако општинске власти врше наплату пореза, опет оне не улазе у ред оних пореских власти, које предвиђа чл. 113 поменутога закона, те по чл. 118 истог закона нису надлежне ни за изрицање казне из чл. 113.

Оне имају права, да кажњавају она лица која не дођу на позив, по § 327 т. 1 крив. закона.

Према овоме, с формалне стране, пресуда је општинског суда незаконита.

II.

«Може ли бити општински деловођа без полагања испита оно лице, које је свршило

осам разреда гимназије и положило испит зрелости (матурант) а сала је слушалац права на нашој Великој Школи у Београду?»

На ово питање одговарамо:

По члана 2 правила о полагању испита за општинске деловође, која је прописао господин Министар унутрашњих дела под 21. септембром ове године ПБр. 24.118, без полагања испита могу бити деловође само она лица, која су била најмање годину дана државни чиновници, или су до 21. марта 1902 г. навршили три године писарске службе у општини, а уз то имају остале погодбе из чл. 112 закона о општинама.

Према овоме ђак В. Школе не би могао бити деловођа без испита.

За њега би настало још и то питање: да ли он као ђак у опште испуњава све погодбе из чл. 112 поменутога закона.

III.

«Један приватни тужилац по грађанском спору, за испуњење уговора о продаји и куповини коња, добио је парницу код општинског суда и тужени осуђен на плаћање.

Пресуда је обојици саопштена на два дана пре судских ферија.

Заступник туженог пропусти жалбени рок, предвиђен § 16 грађ. суд. поступка, већ поднесе жалбу Првостепеном суду тек 1. августа, насилајући се на наређење § 118 поменутога закона.

Општински суд нађе, да се жалбе против пресуда опш. власти дају у року, предвиђеном § 16 гр. суд. поступка без обзира на наређења § 118 истог закона, и жалбу одбаци као неблагоприятну.

Судија Првостепеног суда, одређен да разматра пресуде и решења општинских власти нађе, да је решење општ. суда, о одбачају жалбе, правилно, и одобри га.

Да ли је овакво схватање закона од стране општинског суда и судије Првостепеног суда правилно?

На ово питање одговарамо:

Рок, у коме се имају подносити жалбе на решења и пресуде општинских власти, прописан је § 16. грађ. суд. поступка.

Овај рок није зависан од наређења § 118 истог закона, јер одмор судски, који важи за послове Првостепених судова, не важи за послове општинске, пошто се по § 511 тач. 17 истог закона, пресуде и решења општ. судова разматрају у Првостепеним судовима и за време ферија.

Према томе рад општинског суда и судије Првостепеног суда у овом изнесеном случају правилан је и саобразан закону.

* * *

Један срески званичник пита:

Пресудом Првостепеног суда, осуђен је један грађанин на 6 месеци затвора.

На молбу његову, господин Министар Правде одобрио је, у смислу § 294 кривич. поступка, да казну издржи доцније.

Да ли ово одлагање пресуде од извршења утиче на застарелост пресуде, јер је ствар нејасна, па се бојим какве одговорности, пошто је пресуда мени дата да је извршим?»

На ово питање одговарамо:

Истина, закон није регулисао ово питање, али ми налазимо, да одлагање пресуде од извршења, не може утицати на застарелост, као

установу, донесену у општем — јавном интересу, мора пазити по дужности, и да се, по томе, пресуда мора извршити у законском року, без обзира на рок, који је Министар одредио, ако се не жели доћи до одговорности.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Милана сина Уроша Стефановића, обућара из Београда, тражи квартал дорћолски актом Бр. 7.339, исти је отишао од куће свога оца 10. ов. м-ца, и није се више вратио. Он има 11 год., плав, сувоњав, на образу има младеж у величини зрна бибера, од одела је имао на себи: шубару кожно чупаву, ципеле на шпирале, капут кратак, панталоне пепељаве. Од свог оца понео је 12 динара. Нађеног, треба спровести кварту дорћолском, с позивом на Бр. 8.339, или Управи гр. Београда Бр. 36.655.

Миливоје син Јанка Гордића, баштенског раденика, са станом у улици „Високог Стеванна“ Бр. 7. отумарао је од куће 16. ов. м-ца и није се вратио натраг. Он је био шегрт код Николе Ђорђевића обућара оvd., има му 12 год., средњег је раста, пун, ружан у лицу, косе смеђе, очију црних, носа средњег; на левој страни доње усне има белегу од посекоктине. Од одела имао је на себи: половну шубару, дугачак црни позади расечен капут, црне штофане панталоне и чизме. Моле се све полициске власти, да Миливоја живо потраже и нађеног спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 37.600.

ПОТЕРЕ

Непознати крадљивац, 11. ов. м-ца око 11 часова пре подне, ушао је у отворени подрум Гавре Х. Лазаревића, финансиског стражара, са станом у Бранковој ул. Бр. 5, и из једне корпе у којој је било чисто, опрано рубље украо: 10 нових простих чаршава крветских, од американа; 10 белих простих пешкира, 4 беле просте кошуље од српског платна (кошуље су нове). Моле се све полициске власти да живо потраже и лопове и покрађу и нађене спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 38176.

Непознати крадљивац, удешеним кључем отворио је стан Стојану Солдатовићу трговцу оvd., и из истог украо му је: један сат будилник, пониклован, са постољем у вредности 15 динара; један доглед са футролом од црне коже и кајишима, постављена са плишом; доглед је пониклован, на средини има компас. Моле се све полициске власти, да живо потраже лопова и у случају проналаска да га спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 37.302.

Непознато лице, 17. ов. м-ца из предсобља стана Моше Д. Медине, б. трговца, који станује у „Космајској“ улици Бр. 49, украо је: два иберцигера, један пар каљача, 2 пара рукавица, 1 свилену мараму све у вредности 75 динара. Украђене ствари изгледају овако: Један је ибер-

цигер од каучука, угасите — грао боје, са сомотском крагном, цепови су са стране поцепани; други је иберцигер опет полован, од штова грао, без поставе, унутрашња страна штофа бело карирана; у цеповима његовим била су 2 пара кожних браун рукавица, и једна свилена марама. Каљаче су половне дубоке, горњи део од штофа. Моле се све полиц. власти да крадљивца и покрађу живо потраже, и нађене спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 37.441.

Миливој Скадрић, из Рипња, побегао је из затвора општине рипњанске 8. ов. м-ца, исти је пресудом тога суда од 5. ов. м-ца Бр. 2.919 осуђен на 30 дана затвора и 4 месеца полициског надзора, за крађу. Он има 23 године, средњег је стаса, на глави има шубару, на ногама опанке, гуњ и чакшире од сељачког сукна. Моле се све полициске власти, да Миливоја живо потраже, и нађеног спроведу начелнику среза врачарског, с позивом на Бр. 16.855, или Управи града Београда Бр. 38.154.

Луција жена Будимира Неговановића, раденика у мајдану г. Маше Димића, из Београда, одбегла је од свог мужа 12. ов. м. и није се више враћала. Луција има 20 год. плава је, средњег раста, доста развијена и крупна. Моле се све полициске власти, да Луцију потраже и упуте Управи гр. Београда с позивом на Бр. 37699.

ИЗ ПОЛИЦИСКОГ АЛБУМА

Мирко Јовановић, звани „Брица“. Ноћу између 13. и 14. новембра непознати лопови извршили су опасну крађу, обивши радњу Милоша Поп-Јовановића берберина из Београда у „Краљ Милановој“ улици бр. 14 на „Теразијама“.

Исте ноћи ухваћена су два лица у селу Вишњици који су покушали да се без пасоша преко Дунава пребаце у Угарску.

Хајдук Стеван Борковић

ПОЗНАТ

Убијено лице, чија је слика изнета у 48 бр. „Полициског Гласника“ познато је по истој изнетој слици. То је Милија Брајаловић, из племена Бјелопавлића у Црној Гори. Он је 15. новембра текуће године оставио рад у Сењском Руднику, где је од 31. августа па до тога дана радио као прост раденик, па је 19. или 20. истог месеца са зарађених 65 динара и пасошем трогодишњим отпутовао за Црну Гору преко Босне, јер је изјавио да преко Турске несме. Комесар полициског одељења у Сењском руднику, актом Бр. 17.887, извештавајући нас о томе, известио је уједно и начелника среза колубарског, који је леш сликао и расписао за проналазак идентичности, и који ће сада предузети мере за проналазак убица.

Садржај: I. *Службени део:* 1) Распис. — II. *Стручни и научни део:* 1) Морфиноманија са медицинско-судског гледишта; 2) Пијанство као узрок преступа. — III. *Поучно забавни део:* 1) Тајанствени злочин; 2) Анархисте као убице. — Хајдук Борковић. — IV. *Поуке и обавештења.* — V. *Службене објаве:* 1) Тражи се; 2) Потере; 3) Из полициског албума; 4) Слика Хајдука Стевана Борковића; 5) Познат.